

Праці Сімнадцятої Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених “Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання”. -Том 3/ Ред. кол. Хаджинов І.В. (голова) та ін. – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – с. 167-169

Ларва Юлія
науковий керівник
к.е.н., доцент, Дяків О.П.
ТНЕУ

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ЛІДЕРСТВО У СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ

Постановка проблеми. Нині актуальним є зменшення асиметрії соціальних ролей серед осіб чоловічої та жіночої статі. Стереотипи у свідомості нашого народу загострюють проблему гендерної нерівності у різних сферах життєдіяльності. Значний відбиток гендеру можна простежити у визначенні лідерів, які існують у всіх формальних або ж неформальних групах. Ігнорування гендерного підходу протягом тривалого часу головним чином вплинуло на збільшення дискримінації жінок стосовно лідерства. Як наслідок, представники даної соціальної групи відчувають обмеження щодо виявлення свого потенціалу і не мають змоги зайняти авторитетне місце.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теми гендерної дискримінації та лідерства особливо популярні в Україні після проголошення незалежності. Вони стали об’єктом численних конференцій, дискусій, досліджень. Деякі з останніх публікацій у цій сфері належать таким ученим як О. Поштарук, О. Дяків, А. Весельська, О. Корякін, С. Пупков, І. Логвинов, Т. Марценюк, Н. Данилова та інші.

Серед найновіших праць про лідерство більшість присвячена вивченню цього феномена у сфері політики, управління організаціями, а також дослідженню лідерства серед представників окремих професій (зокрема працівників державних структур тощо). Тільки деякі розробки містять інформацію щодо лідерства в студентських колективах.

Мета дослідження: проаналізувати сучасні тенденції впливу стереотипів на визначення лідерів стосовно статевої ознаки.

Основна частина. Лідерський потенціал, як правило, помітно проявляється у підлітковому віці. Залежно від соціального середовища, в якому перебуває індивід, цей потенціал може бути закріпленим або ж зруйнованим. Часи студентства наділені властивістю остаточного рішення щодо реалізації лідерських якостей. Час, проведений у виші, — це час не тільки навчання, а й активного внутрішнього розвитку особистості студента, час самостійних рішень, час вчитися перебирати відповідальність, жити і працювати в колективі. Лідерський потенціал є соціально-психологічною характеристикою особистості студентів, які

відображають їх здатність впливати на середовище за допомогою свого особистісного ресурсу. «Для розвитку відповідальності необхідні відповідні зовнішні умови, наявність певних суспільних вимог, але водночас, ці зовнішні умови лише тоді сприяють розвитку відповідальності, коли особистість проявляє свідому активність щодо формування в себе цієї якості» [3, с. 355]. Лідерський потенціал студента розглядається як розвиток системи здібностей, можливостей успішно проявляти лідерські якості в певних об'єктивних умовах. Лідер має знати проблеми в студентській групі, вміти володіти ситуацією, приймати рішення, не боятися відповідальності, робити правильний вибір (колег, проблем, першочергових завдань) [1, с. 49]. Однак, ситуація, що склалася в суспільстві, обмежує осіб жіночої статі у можливості зайняти авторитетне місце, навіть попри їх високу активність і працю. Жінки та дівчата виконують значний обсяг робіт, що належним чином не оплачується і не оцінюються суспільством, оскільки встановлені норми й наявні погляди виокремлюють ряд робіт, що ці особи беззаперечно виконують. У студентських групах дівчата здійснюють зазвичай основну роботу. Вони беруть активну участь у процесі обміну інформацією, займаються збором коштів, організуванням різноманітних заходів та екскурсій, допомагають у реалізації процесів ефективного навчання й ініціативно виконують інші роботи, зокрема ті, що пов'язані з прийняттям рішень і розподілом завдань. Але у цей час, неформальними лідерами в більшості груп залишаються представники чоловічої статі. Результати дослідження ринку праці підтверджують факти домінування чоловічого лідерства в українському суспільстві [2]. Вивчення численних досліджень учених приводить до думки про те, що така ситуація зумовлена наступними стереотипними поглядами в суспільстві:

1. Жінки більшою мірою підпорядковуються обставинам й емоціям, не дотримуючись сталої та однозначної думки, в цей час, коли чоловічий стиль лідерства зорієнтований на завдання та інструменти їх досягнення.
2. Жінка не спроможна до лідерства і не прагне до нього.
3. Особи жіночої статі не схильні до ризиків та не здатні приймати рішення в екстремальних умовах.
4. Досягнення у чоловіків-лідерів вищі, ніж у жінок-лідерів.
5. Жінки не спроможні до кооперації із суперниками.
6. Для жінок, на відміну від представників протилежної статі, характерна невпевненість у собі, низька самооцінка.

Проаналізувавши перераховані твердження, зазначимо, що нема чіткого поділу стилів лідерства за статтю, більше того жінки навіть краще поєднують усі якості інтегровано; і жінки й дівчата можуть прагнути до зайняття лідерської ніші, а також гідно працювати у ній, оскільки на ступінь ризику, самооцінку та впевненість, цілеспрямованість, а також

інші якості, впливають особисті риси характеру індивіда, що формуються незалежно від статі [4, с. 31].

Студентське середовище є найсприятливішим для прояву лідерських якостей, до того ж не лише для тих, які були лідерами за шкільних років, а й для тих, хто раніше залишався пасивним. Студентський вік є сензитивним періодом для розвитку основних лідерських якостей. У процесі здобуття вищої освіти активізується мислення і виробляються тверді соціальні погляди, збагачується інтелект. У студентів, на основі минулого й щойно отриманого досвіду, формується світогляд, що буде властивий індивіду протягом усього життя. Відповідно до цього потребує змін система стереотипів, що створює бар'єри на шляху до жіночого лідерства. У зв'язку з цим доцільним є проведення роз'яснювальної роботи ЗМІ, яка була б спрямована на посилення позитивного образу жінки-лідера в суспільстві; удосконалення законодавчо-правової бази щодо рівності прав жінок та чоловіків; залучення осіб жіночої статі до вищих ешелонів влади та політичного життя країни. На рівні університету доцільно проводити тренінги, що допоможуть дівчатам-студентам стати успішним керівником, залучати студентів-лідерів до організаційної роботи; сприяти рівному ставленню викладачів до представників різної статі; збільшити з боку дівчат вплив на прийняття групових рішень; урівноважити кількість осіб жіночої та чоловічої статі, наведених у прикладах наукової літератури, фото- та відеоматеріалах.

Висновки з дослідження і перспективи подальшого розвитку. Студент, який ефективно пов'язує навчання із суспільною діяльністю, в результаті має набагато більше шансів стати керівником колективу чи його неформальним лідером, людиною, яка може впливати на психологічну атмосферу свого середовища, міжособистісні стосунки. Дуже важливо правильно розставити пріоритети в студентській групі, адже світогляд, сформований у ці роки, впливає на загальне становище лідерства. Незруйновані погляди на те, що керівником обов'язково повинен бути чоловік, сьогодні відбилися на проблемі гендерної нерівності у досліджуваній сфері. Нині основною причиною дисбалансу представників чоловічої та жіночої статі щодо визначення лідерів є стереотипи, що їх підтримують реклама та інші засоби пропагування. Для зміни ситуації в суспільстві необхідно приділяти більшу увагу дослідженні теми та реалізувати низку відповідних заходів на користь гендерної рівності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дяків О. Структура лідерських компетенцій менеджера / О. Дяків, С. Прохоровська // Науковий вісник ПУЕІУ. – 2013. – №6 (62). – С. 48 – 55.

2. Жінки та чоловіки на керівних посадах в Україні: Статистичні дані. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socialdata.org.ua/edrpou-gender/>
3. Куриця А. І. Психолого-педагогічні умови розвитку лідерських якостей студентів / А. І. Куриця, Д. І. Куриця // Проблеми сучасної психології. – 2014. – Вип. 26. – С. 353 – 363.
4. Поштарук Д. О. Гендерні аспекти лідерства: сучасні дослідження та тенденції / Д. О. Поштарук, О. О. Удовиченко // Науковий вісник Харківського державного університету. – 2014. – Вип.1. Т.1 – С. 29 – 32.